

Litteratur

Arkeologi

Bertil Almgren m. fl., *TOR 1972–1973*, Uppsala 1973, Pris kr. 36:25.

Institutionen för arkeologi, särskilt nordeuropeisk, vid Uppsala universitet redovisar åter i uppsatser resultat av fältarbeten och forskning. Några bidrag behandlar aktuella utgrävningar och fynd, andra är ägnade principiella problem av allmänt historiskt och arkeologiskt intresse.

Uppländsk anknytning har speciellt redogörelser av Stig Rydh (fragment av bildsten från Träkvista på Ekerö), Lars Löfstrand (landhöjningsförhållanden i Långhundraleden i anslutning till Falebro och intilliggande fornlämningar), Anne-Sofie Gräslund (barngravar i Birka) samt Åke Hyenstrand (diskussion om anledningarna till resandet av runstenar). Boken är tillägnad minnet av Mårten Stenberger, institutionens förre professor, vars porträtt tecknas av Bertil Almgren. En förteckning över Mårten Stenbergers tryckta skrifter sammanställd av makan Lisa Stenberger och Åsa Werner-Ljungström ingår i volymen.

Erik Nylén m. fl., *Fortid för framtid*, festskrift till kung Gustaf Adolf den 11 november 1972 utgiven av Svenska arkeologiska samfundet och Sveriges Radio, Malmö 1972, Pris kr. 50:–.

En annorlunda festskrift med syfte att i korta uppsatser för en större läsekrets ge en bild av pågående arkeologisk och antikvarisk forskning och dess roll i dagens samhälle. Den består av bidrag av ett flertal vetenskapare, verksamma såväl inom landet som i medelhavsområdet. Uppländska ämnen behandlas bl. a. av Björn Ambrosiani och Åke Hyenstrand (Mälardalens bebyggelsehistoria), Agneta Lundström (Helgö), Björn Ambrosiani och Birgit Arrhenius (Birka), Else Nordahl (Sigtuna) och Henrik Ahnlund (Stockholm).

Allmän kultur- och personhistoria

Ove Hidemark m. fl., *Så renoveras torp och gårdar*, Örebro 1973, Pris kr. 26:–.

Fyra aktivt verksamma kulturhistoriker, Ove Hidemark, Elisabet Stavenow-Hidemark, Göran Söderström och Axel Unnerbäck ger i en rikt illustrerad handbok en orientering om äldre bostäder och tillhörande gårdar, deras roll i landskapet, material och teknik. Även inredningen och trädgården behandlas. En lekman kan lätt vilsledas av reklamens utbud av moderna metoder och material. Att tillämpa sådant på en gammal byggnad kan ibland få förödande resultat. Läsaren får här råd vid renovering som tar hänsyn till byggnadens och byggnadsdetaljernas egen hantverkstradition.

Harald Hvarfner m. fl., *Spånga före Tensta*, Stockholm 1972, Pris kr. ca 27:–.

Historia, liv och miljö i Spånga från forntid fram till den moderna bebyggelsens explosiva utveckling behandlas ur skilda aspekter av medlemmar i Spånga Fornminnes- och Hembygdsförening samt anställda vid Stockholms stadsmuseum.

Ebbe Schön, *Jan Fridegård och forntiden*, Uppsala 1973, Pris kr. 43:55.

En avhandling i litteraturvetenskap, som behandlar Jan Fridegårds verk mot bakgrunden av författarens forntidsintresse. Det är främst romantrilogien om trälen Holme, läseboken Fäderna och romanen Hallonflickan som behandlas. Arkeologiska, litterära och historiska källor redovisas liksom Jan Fridegårds sociala engagemang och spiritualistiska åskådning.

Nils Sundquist, *Kring några »minnesbyggnader» i Uppsala och uppsalatrakten*, Uppsala 1972.

En bok om kyrkor, slott, herrgårdar och gårdar, vilkas byggnadshistoria aktualiserats genom restaureringar och utgrävningar. Ett flertal sockenkyrkor behandlas. Större utrymme har bl. a. ägnats Skoklosters slott och Gustavianum, av vilka det sistnämnda identifierats som den medeltida ärkebiskopsgården, på 1620-talet ombyggd till akademi. I kapitlet om bastion Styrbiskop har Gustav Vasas åsfästning fått sin plats i framställningen. En mera ingående redogörelse har ägnats franciskanklostret i Uppsala, där utgrävningarna under bokens tryckning började närma sig sitt slut. Mariakyrkan i Sigtuna har givit anledning till en redogörelse för förhållandena i Mälardalen under 1000–1200-talen. Illustrerad med planer och foton, varav ett stort antal i färg.

S. E. Vingedal, *Kring runstenarnas sjö*, Stockholm 1972, pris kr. 19:75.

S. E. Vingedal, *Strövtåg i norrort*, Stockholm 1973, Pris kr. 19:75.

Två färder i författarens sällskap, den ena är en vandring i trakterna kring Vallentunasjön, den andra för läsaren vidare omkring i bygden med ytterpunkter i Birka, Sigtuna, Orkesta och Vaxholm. Forlämningar, gårdar, slott och kyrkor besöks, medan fakta, traditioner samt en och annan anekdot berättar bygdens historia till Rune Johannessons illustrationer och Hans Carléns kartor.

Tryggve Troedsson m. fl., *En bok om Norra Trögd*, Västerås 1972, Pris kr. 38:–.

Denna hembygdsbok utgör komplement till Boken om Södra Trögd, som utgavs 1960. Ett tjugotal författare ger en mångsidig belysning av bygdens utveckling, såväl natur- som kulturhistoriskt. Flera författare från den tidigare volymen återkommer här. Boken, som utges av Enköpings kommun, är liksom föregångaren försedd med ett hållristnings skepp på pärmen, denna gång från Hällby i Litslena.

Stig Björklund m. fl., *Oland*, Malung 1973, Pris kr. 45:–.

En minnesbok över Olands kommun. Olands kommun utökades 1967 genom att Rasbo-Rasbokil sammanlades med denna. Redan sju år senare, 1974, har den utvidgade kommunen delats mellan skilda större kommunblock.

Den tidigare boken om Oland från 1961 och minnesboken över Rasbo-Rasbokil 1966 bildar underlaget för den nya Olandsboken. Materialet är omarbetat och till stor del försett med nya foton, varav flera i färg. Som utgivare står Olands kommun.

Per Wästberg, *Sommaröarna*, Stockholm 1973, Pris kr. 95:–.

En bok om de snickeriornerade sommarvillornas öar i Stockholms skärgård och det liv man levat där från 1870-talet och framåt. Miljöer, villor, båtar, människor, livsstilar och beteendemönster väcks till liv i författarens framställning illustrerad av ett rikt material äldre fotografier. Den senare delen av boken består av en bilddel med foton från skärgården på 1970-talet.

L. G.